

ВІДОБРАЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДІАЛЕКТНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКАХ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (43)

УДК 811.161.2'282.2(477.87)

DOI:10.24144/2663-6840/2020.1(43).75–79

Ганжа А. Відображення інновацій у діалектних фразеологічних словниках; кількість бібліографічних джерел – 7; мова українська.

Анотація. У кінці ХХ – на початку ХХІ ст. студії з діалектної фразеології стали особливо продуктивними, зокрема в лінгвокультурологічному аспекті рецепції ареальних усталених висловів, тому вважаємо актуальним розгляд проблеми фразеологічного опрацювання ареальної ідіоматики.

Мета статті – на прикладі «Фразеологічного словника східнословобанських і степових говірок Донбасу» В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка окреслити окремі підходи до відображення інновацій у діалектних фразеологічних словниках. Завдання дослідження: зробити короткий огляд діалектної фразеології, подати сучасні тлумачення поняття «фразеологічна інновація», на основі картотеки фактичного матеріалу висвітлити специфіку відображення певних типів фразеологічних інновацій в аналізованому діалектному фразеологічному словнику.

Основні результати. Фразеологічні інновації дають найбільш повне уявлення про суспільно-політичні, соціальні, культурні тенденції сучасного розвитку суспільства, тому цей потужний пласт усталених висловів потребує постійного фіксування й аналізу. Сприйняття світу певною соціальною групою зумовлене її культурними фоновими знаннями, залежно від цього різні соціальні групи по-різному сприймають та інтерпретують реальні явища. Фразеологічні інновації мають яскраво виражений національний характер, тому найчастіше є локальними.

Опрацювання фразеологічних інновацій в аналізованому діалектному фразеологічному словнику загалом здійснено за традиційною для українською лексикографії моделлю, проте до деяких статей додано культурно марковану інформацію: історико-етимологічну довідку, образну характеристику, тлумачення рідковживаних слів, елементи етнокультурної конотації.

Висновки. У діалектних фразеологізмах відображено культурно марковану інформацію, їх дослідження дає змогу не лише виявити культурну конотацію в семантиці експресивного мовного знака (усталеного вислову), а й здійснити культурно-історичну інтерпретацію певного фрагмента мовної картини світу діалектоносіїв. Потужний інформативний потенціал діалектного фразеологічного словника В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка робить його цінним джерелом для славістичних лінгвокультурологічних досліджень, водночас його реєстр стає базою для загальномовних словників.

Ключові слова: фразеологія, діалектний фразеологічний словник, фразеологічна одиниця, фразеологічна інновація, культурно маркована інформація.

Постановка проблеми. Будь-який словник – це результат виокремлення мовних одиниць із загальних ресурсів мови. Він має свої мікро- і макро-структури. Оскільки реальні ресурси мови у багатьох разів перевищують обсяг найбільших словників, їх укладання полягає насамперед в обмеженні цих ресурсів шляхом відбору й абстрагування. З огляду на це словник має метонімічний характер: це не лише частина цих ресурсів, це така частина, яка репрезентує цілісне сприймання мовної картини світу. В.М. Мокієнко вказує на суб'єктивну вибірковість фразеології як особливого лінгвістичного феномену, зазначаючи, що фразеологія експресивна й оцінна і тому вона семантично вибіркова [Мокієнко 2012, с. 19–20]. У мовознавстві, культурології та філософії мови загально визнаною є думка про те, що фразеологічний склад є найбільш прозорим для втілюваних лінгвістичними засобами концептів етнокультури, оскільки в образній основі фразеологізмів відбиваються характерологічні риси світобачення. Загалом фразеологічна одиниця становить діалектично суперечливу єдність семантики і структури, «синхронічного спокою» (В. Ужченко) і діахронічних змін, лінгвістичної абстракції та етнокультурної конкретики.

Аналіз досліджень. Оскільки в останнє десятиліття ХХ – на початку ХХІ ст. студії з діалект-

ної фразеології особливо продуктивні, зокрема в аспекті культурологічної «насаженості» (Б. Ажнюк) ареальних усталених висловів, вважаємо актуальним розгляд проблеми фразеологічного опрацювання ареальної ідіоматики. Серед діалектних фразеологічних словників, що вийшли друком у вищезазначений період, варто згадати «Фразеологічний словник лемківських говірок Східної Словаччини» Н. Вархол, А. Івченка (1990), «Матеріали до фразеологічного словника Харківщини» А. Івченка (1993), «Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпряни» В.А. Чабаненка (2001), «Фразеологічний словник говірок Житомирщини» Г.М. Добролюжі (2010), «Фразеологічний словник лемківських говірок» Г.Ф. Ступінської, Я.В. Битківської (2013), «Словник волинської фразеології» Н.В. Кірілкової (2013) та ін. Однак поява нових фразеологічних праць все більше увиразнює потребу комплексного аналізу фразеології діалектів, зокрема визначення таких принципів лексикографічної репрезентації діалектних усталених висловів, які б давали змогу максимально відобразити у словнику параметри згаданих фразеологічних одиниць (форму, значення, сполучуваність тощо). У фокусі славістичних студій варто згадати потужний проєкт, який розробляє авторський колектив під керівництвом профе-

сора В.М. Мокієнка, – створення повного фразеологічного словника російських народних говорів. Автори проекту вже понад 30 років працюють над збиранням і систематизацією матеріалів для цієї лексикографічної праці і мають на меті зробити повний системний опис фразеологічних діалектизмів російської мови (докладніше див. сайт Фразеологічного семінару філологічного факультету Санкт-Петербурзького університету [Мокієнко, phraseoseminar]). З огляду на значний обсяг створюваного словника особливої ваги набуває системна організація словникової статті, її чітке структурування. У теоретичному обґрунтуванні концепції фразеологічного проекту В.М. Мокієнко оперує поняттям «концентр», тобто стрижневим словом серії словникових статей, яким стає лексема (звичайно – іменник), що несе основне семантичне навантаження.

Побіжний огляд української діалектної фразеологічної практики засвідчує різні підходи авторів-упорядників як до формування реєстру словників, так і до структурної організації словникової статті. Так, наприклад, «Фразеологічний словник говірок Житомирщини» Г. М. Доброльожи [Доброльожа 2010] складається з двох частин: алфавітного фразеологічного словника, у якому усталені вислови згруповано за реєстровим словом-іменником (у разі відсутності у структурі фразеологізму іменника – за стрижневим словом – іншою частиною мови), та ідеографічного фразеологічного словника, у якому фразеологічні одиниці репрезентовано за тематичними мікросистемами. Авторка зазначає, що всі усталені вислови взято з «живого, невимушеного мовлення», проте у словнику вмотивовано не беруться до уваги фонетичні особливості діалектних фразеологізмів, а також не вказано конкретні назви населених пунктів, у яких зафіксовано реєстрові одиниці.

Мета статті – на прикладі «Фразеологічного словника східнословобожанських і степових говірок Донбасу» В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка окреслити окремі підходи до відображення інновацій у діалектних фразеологічних словниках. **Завдання дослідження:** зробити короткий огляд діалектної фразеології, подати сучасні тлумачення поняття «фразеологічна інновація», на основі картотеки фактичного матеріалу висвітлити специфіку відображення певних типів фразеологічних інновацій в аналізованому діалектному фразеологічному словнику. Основний **метод**, використаний у статті, – **описовий**.

Виклад основного матеріалу. Докладніше розглянемо «Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу» В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка [Ужченко, Ужченко 2013]. 1993 року опубліковано «Матеріали до фразеологічного словника східнословобожанських і степових говірок Донбасу», друге видання (1997) переросло в словник, а шосте вже містить 8112 фразеологізмів. За словами В.М. Мокієнка (автора передмови), цей словник порівняно з іншими, переліченими вище, найдинамічніший і за

формою, і за змістом. Постійно вдосконалювалась форма словникових тлумачень, граматична та стилістична характеристики фразеологічних одиниць, їх ілюстративна частина, розширені елементи історико-етимологічного коментування, образна характеристика, тлумачення ключових маловживаних слів. Чітко підкреслена «виробнича» та локальна специфіка деяких із них. У фразеологічній праці наведено список населених пунктів, де зафіксовано ареальні фразеологізми, та інформаторів; у шостому виданні словника ілюстрації подано спрощеною фонетичною транскрипцією. Дуже інформативним «Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу» В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка є щодо фіксування фразеологічних інновацій.

О.В. Ганаська визначає фразеологічні інновації як «неоднослівні вирази, значення яких не випливає безпосередньо зі значень їх компонентів-складників і які є новими або за формою, або за значенням, або за формою і значенням разом для розгляданого періоду розвитку літературної мови відносно попереднього (умовно прийнятого за точку відліку) періоду (без прямої залежності, хоча з урахуванням словникових та інших письмових фіксацій) [Ганаська 2010, с. 187]. У межах фразеологічних інновацій дослідниця виокремлює поняття «фразеологічні неологізми», що охоплює одиниці, яким притаманна водночас і новизна форми, і новизна значення. Фразеологічна інновація – мовна реакція, втілена в усталених висловах (зафіксована в письмовій формі), на все нове, що відбувається в усіх сферах суспільного буття: в політиці, економіці, культурі тощо.

У статті на прикладі «Фразеологічного словника східнословобожанських і степових говірок Донбасу» В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка маємо на меті окреслити окремі підходи до відображення інновацій у діалектних фразеологічних словниках. Адже саме фразеологічні інновації дають найбільш повне уявлення про суспільно-політичні, соціальні, культурні тенденції сучасного розвитку суспільства, тому цей величезний пласт усталених висловів потребує постійного фіксування й аналізу.

Фразеологічні інновації мають яскраво виражений національний характер, тому найчастіше є локальними. Словник В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка є лексикографічною працею диференційованого типу, тобто містить фразеологію, яка увійшла до мови східнословобожанських і степових говірок Донбасу і не увійшла до основного фразеологічного складу української мови (напр.: *робити з автобуса тролейбус* – «зраджувати в подружньому житті»; *через хрестик кабачками* – «сяк-так, неякісно» (про погано виконану роботу); *гнати гусака* – «говорити неправду, нісенітницю», *як кози в картузі* – «зовсім не личити», *косити крейду* – «чинити неадекватні дії; бути дурнуватим, пришепелуватим» та ін.). У реєстрі словника зафіксовано багато усталених висловів, що відбивають мікролокалії, реалії, що знайшли вербально-фразеологічне вираження в кількох селах (одному

сели), зокрема евфемістичні вислови – замітники понять «померти» (*віднести до Юрченка, перебратися на двадцять третю [шахту], відвезти за чугунку, віднести на Третю Черкаську, відвезти на Горбачове*) тощо. Г.М. Добролюжа у передмові до «Фразеологічного словника говірок Житомирщини» додає таку вагому ремарку: «діалектні фразеологізми побутують у «мовних резерваціях» і не можуть штучно переноситися на інший територіальний ґрунт, в інше мовне і мовленнєве середовище, оскільки відсутні і мовці, і реципієнти, які органічно сприймають та адекватно розуміють місцеві реалії» [Добролюжа 2010, с. 11]. Тобто, скажімо, експресивно насажений для мешканців Первомайська вислів *скоро на Криничну* («близький до смерті») не знайде жодного емоційного відгуку в черкашан чи львів'ян, яким невідомий вжитий у фразеологізмі мікротопонім. А от семантика відповіді на питання «Куди йдеш?» – «До баби Кудичихи» буде прочитуваною для широкої аудиторії реципієнтів через каламбурне обігрування слова куди, так само як і фразеологізм *співати Храповицького* («міцно, з висвистом і хропінням спати»).

Погоджуємось із Н.Ф. Венжинович, що «семантика фраземи може бути репрезентована як інформаційний мікротекст, різні смисли якого проходять через фільтр ментальності мовця і слухача, інтерпретуються у просторі соціального і культурного знання, що активізується суб'єктом мовлення у момент спілкування» [Венжинович 2018, с. 135]. Сприйняття світу певною соціальною групою зумовлене її культурними фоновими знаннями, залежно від цього різні соціальні групи по-різному сприймають та інтерпретують реальні явища. Так, у словнику відбито й професійну мову шахтарів на рівні фразеології (напр., *[як] з шурфу виліз* – «дуже брудний», *штрек поцілувати* – «загинув або одержати професійну хворобу в шахті», *шахтарки налити* – «проводжати на пенсію», *сушити (гріти) розпили [спиною]* – «байдикувати», *вугілля мити (перемивати)* – «робити зайву, нікому не потрібну роботу», *вийти на кобилу* – «вийти на перетиск вугільного пласта з ґрунту (про лаву)» тощо).

Деякі шахтарські фразеологізми пов'язані з місцевими легендами. У гірників є такий символічний образ – дух шахти Шубін. Його походження має різні інтерпретації: за однією з версій, це був дуже злий начальник, який загинув у шахті і тепер забирає з собою людей на той світ (напр., *Шубін прибрал* – «хто-небудь загинув у шахті внаслідок обвалу»; *Шубін крис розігнав* – «є загроза обвалу в шахті»). Зі значенням «валиться (сиплеться) лава» вживають діалектні фразеологізми *Шубін пробіг*, *Шубін розсердився*; «лава сідає» – *Шубін гуляє*, *Шубін товчється*. В.Д. Ужченко також зазначав, що у Брянци Шубіном називають чорта. За іншою версією, Шубін – це своєрідний шахтарський домовик, який може допомогти (*Добрий Шубін*, *Шубін поміг*, *піти до Шубіна на чарку*) або нашкодити (коли не дотримано певних ритуалів). Зафіксовано й більш реалістичні інтерпретації:

«Шубін – від шу-шу-шу, звуків, що супроводжують викиди газу», «раніше в шахті були робітники, які випалювали газ в порожнинах довгими жердинами з факелами, щоб запобігти його збиранню й вибухові. Від опіків та ударів вибухової хвилі вони надягали овечі шуби, шапки та валянки (їх тому й називали шубіними)».

Опрацювання фразеологічних інновацій в аналізованому діалектному фразеологічному словнику загалом здійснено за традиційною для українською лексикографії моделлю, проте до деяких статей додано культурно марковану інформацію: історико-етимологічну довідку, образну характеристику, тлумачення рідковживаних слів, елементи етнокультурної конотації. Хоча упорядникам словника іноді закидають включення до його реєстру жаргонізмів, а також докладне відбиття українсько-російських мовних взаємин. Але автор передмови В.М. Мокієнко не вважає це недоліком лексикографічної праці, адже жаргонні матеріали дають змогу побачити східнословобжанську фразеологію на загальнослов'янському тлі.

На експресивність як загальномовних, так і діалектних стійких зворотів опосередковано впливають переосмислені узагальнені антропоніми, топоніми тощо, наприклад: *Альоша з Булавинівки*, *Альоша з Бугайки* – в основі виразу віддаленість певних пунктів від якогось центру; *пора в Бірюківку на воротах качатися*, де Бірюківка – психіатрична лікарня, *піти у Сватове через Муратове* («добиратися довшим (круглим) шляхом») і под. Розчиняючись і переосмислюючись у фразеологічному цілому, вони набувають тут іншого значення порівняно із загальномовним. Узагальнений антропонім може ускладнювати метафоричний зміст фразеологізму, давати поштовх новому асоціативному осмисленню. Деякі імена у складі усталених висловів вживаються з негативною оцінкою конотацією, наприклад: *Валя (прикидатися Валею)*, *Ваня (Ванька Ветров, від Ваньки Ветрова, Ваня з терикона, Ваня Розпилов (розпил – широка дерев'яна дошка, на яку шахтарі лягають спати на 3-4 змінах))*; *Василь, Вася (Василь бабі не Тетяна, Василь бабі рідний Федір; Вася з водокачки, Вася з трудовнями, розказувати Васи, почом рубероїд)*, *Клава (Клава з Балаклави, Клава з балончиком, Клава рубероїд)*, *Марфа (Марфа з Причепилівки, [як] Марфа в сливах, як Марфа Пантелійовна)* та ін. Своєрідне «лідерство» у складі аналізованих діалектних фразеологізмів утримує антропонім *Дунька* – зафіксовано 29 фразеологічних одиниць (+ 8 ФО з антропонімом *Дуня*) у «Фразеологічному словнику східнословобжанських і степових говірок Донбасу»: *Дунька-Ванька*, *Дунька з Бірюківки*, *Дунька з водокачки*, *Дунька з-під земгазу*, *Дунька з Кацапетівки*, *Дунька з Лутугіна*, *Дунька з трудовнями*, *як Дунька по кукурудзі*, *як Дунька у вітарі*, *Дуньку валяти*, *Дуньку по Антрацити водить*, *набратися як Дунька мила* та ін. Усталені вислови з антропонімами, зафіксовані у фразеографічній праці В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка, крізь призму гендерної маркованості проаналізувала Н.В. Тернова [Тернова 2014, с. 59-64]. Дослідниця

робить висновок про найбільшу частотність у словнику фразеологізмів семантичних груп «зовнішні характеристики» та «внутрішні характеристики» чоловіка й жінки, а також про переважність негативних оцінок якостей обох статей, що, на її думку, зумовлено специфікою концептуалізації світу.

У передмові до п'ятого видання «Фразеологічного словника східнословобожанських і степових говірок Донбасу» В.Д. Ужченко та Д.В. Ужченко акцентують увагу на дуже важливому питанні стилістичного розпрацювання фразеологізмів [Ужченко, Ужченко, 2013, с. 16]: «Загальна нерозробленість цього аспекту в лексикографії, належність більшої частини їх (фразеологічних одиниць – А. Г.) до розмовно-просторічної стихії, перевага пейоративних утворень ..., а також динамізм у фразеологічному складі та підвищений поріг конотації в семантичній структурі цих емоційно-експресивних мовних одиниць значно утруднюють їх функціонально-стилістичну кваліфікацію». Як наслідок – укладачі словників просто відмовляються стилістично кваліфікувати реєстрові одиниці. Одним зі шляхів

розв'язання цієї проблеми автори вважають психолінгвістичний експеримент. Погоджуємось із перспективністю такого підходу.

Висновки. Фразеологізми можуть відігравати роль еталонів, стереотипів культурно-національного світобачення чи вказувати на їх символічний характер і в цій функції виступають як мовні експоненти культурних знаків. Саме ця стереотипність, символічність образної основи фразеологізмів зумовлює їх культурно-національну специфіку. У діалектних фразеологізмах відображено культурно марковану інформацію, їх дослідження дає змогу не лише виявити культурну конотацію в семантиці експресивного мовного знака (усталеного вислову), а й здійснити культурно-історичну інтерпретацію певного фрагмента мовної картини світу діалектоносіїв. Потужний інформативний потенціал діалектного фразеологічного словника В.Д. Ужченка та Д.В. Ужченка робить його цінним джерелом для славістичних лінгвокультурологічних досліджень, водночас його реєстр стає базою для загальномовних словників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Венжинович Н.Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології: монографія. Ужгород: ФОП Сабов А.М., 2018. 463 с.
2. Гананольская Е.В. Неология во фразеологии. *Научно-технические ведомости СПбГПУ. Гуманитарные и общественные науки.* 2010. №2. С. 183–189.
3. Добролюжа Г. М. Фразеологічний словник говірок Житомирщини. Житомир: ПП Туловський, 2010. 404 с.
4. Мокиенко В.М. Фразеологическое пространство и время: картина мира или кривое зеркало? *Фразеология во времени и пространстве:* сб. науч. тр. Greifswald, Санкт-Петербург, 2012. Вып. 23. С. 15–20.
5. Мокиенко В. М. Русская народная фразеология в лексикографическом освещении (принципы и разработка «Полного фразеологического словаря русских народных говоров» с компьютерной базой данных) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://phraseoseminar.slovo-spb.ru/proekt-rmf-17-18-01062.htm>
6. Тернова Н.В. Репрезентація гендерних стереотипів у «Фразеологічному словнику східнословобожанських і степових говірок Донбасу». *Лінгвістичні дослідження:* зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2014. Вип. 38. С. 59–64.
7. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу. Луганськ, 2013. 552 с.

REFERENCES

1. Venzhynovych N.F. (2018) Frazemika ukrainskoi literaturnoi movy v konteksti kognitologii ta linhvokulturolohii [Phraseology of the Ukrainian literary language in the context of cognitology and linguistic culturology]: monografiia. Uzhhorod: FOP Sabov A.M. 463 s. [in Ukrainian].
2. Ganapolskaya E.V. (2010) Neologiya vo frazeologii [Neology in phraseology]. *Nauchno-tehnicheskie ведомости SPbGPU. Gumanitarnye i obshchestvennye nauki.* №2. S. 183–189 [in Russian].
3. Dobrolozha H. M. (2010) Frazeolohichnyi slovnyk hovirok Zhytomyrshchyny [Phraseological dictionary of dialects of Zhytomyr region]. Zhytomyr: PP Tulovskyi, 2010. 404 s. [in Ukrainian].
4. Mokienko V. M. (2012) Frazeologicheskoe prostranstvo i vremya: kartina mira ili krivoe zerkalo? [Phraseological space and time: a picture of the world or a crooked mirror?]. *Frazeologiya vo vremeni i prostranstve:* sb. науч. тр. Greifswald, Sankt-Peterburg, Vyp. 23. S. 15–20 [in Russian].
5. Mokienko V. M. Russkaya narodnaya frazeologiya v leksikograficheskom osveshchenii (principy i razrabotka «Polnogo frazeologicheskogo slovarya russkikh narodnykh govorov» s kompyuternoj bazoj dannykh) [Russian folk phraseology in lexicographic coverage (principles and development of the “Complete phraseological dictionary of Russian folk dialects” with a computer database)] [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <http://phraseoseminar.slovo-spb.ru/proekt-rmf-17-18-01062.htm> [in Russian].
6. Ternova N. V. (2014) Rezentatsiia gendernykh stereotypiv u «Frazeolohichnomu slovnyku shidnoslobozhanskykh i stepovykh hovirok Donbasu» [Representation of gender stereotypes in the «Phraseological dictionary of East Slobozhanshchyna and steppe dialects of Donbass»]. *Linhvistychni doslidzhennia:* zб. наук. prats HNPU im. H.S. Skovorody. Vyp. 38. S. 59–64 [in Ukrainian].

7. Uzhchenko V. D., Uzhchenko D. V. (2013) Frazeholohichnyi slovnyk shidnoslobozhanskykh i stepovykh hovirok Donbasu [Phraseological dictionary of East Slobozhanshchyna and steppe dialects of Donbass]. Luhansk. 552 s. [in Ukrainian].

REFLECTION OF INNOVATIONS IN DIALECT PHRASEOLOGICAL DICTIONARIES

Abstract. At the end of the 20th – beginning of the 21st century studies in dialect phraseology became especially productive, in particular in the linguistic and cultural aspect of the reception of areal established expressions, so we consider it important to consider the problem of phraseographic elaboration of areal idioms.

The *purpose* of the article – to outline some approaches to the reflection of innovations in dialect phraseological dictionaries on the example of «Phraseological dictionary of East Slobozhansky and steppe dialects of Donbass» by V.D. Uzhchenko and D.V. Uzhchenko. *Objectives* of the study: to make a brief overview of dialect phraseology, to provide modern interpretations of the concept of «phraseological innovation», to highlight the specifics of reflecting certain types of phraseological innovations in the analyzed dialect phraseological dictionary based on the card-index of factual material.

The *main results*. Phraseological innovations give the most complete picture of the socio-political, social, cultural trends of modern society, so this powerful layer of established expressions requires constant recording and analysis. The perception of the world by a certain social group is determined by its cultural background knowledge, depending on this, different social groups perceive and interpret real phenomena differently. Phraseological innovations have a pronounced national character, so they are often local.

The elaboration of phraseological innovations in the analyzed dialect phraseological dictionary is generally carried out according to the traditional Ukrainian lexicography model, but some articles are accompanied by culturally marked information: historical and etymological information, figurative characteristics, interpretation of rare words, elements of ethnocultural connotation.

Conclusions. Dialect phraseology reflects culturally marked information, its study allows not only to identify cultural connotations in the semantics of expressive linguistic sign (established expression), but also to carry out cultural and historical interpretation of a fragment of the linguistic picture of the world of dialect speakers. Powerful informative potential of dialect phraseological dictionary by V.D. Uzhchenko and D.V. Uzhchenko makes it a valuable source for Slavic linguistic and cultural studies, while its register becomes the basis for common dictionaries.

Keywords: phraseology, dialect phraseological dictionary, phraseological unit, phraseological innovation, culturally marked information.

© Ганжа А., 2020 р.

Ангеліна Ганжа – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу стилістики, культури мови та соціолінгвістики Інституту української мови НАН України; Київ, Україна; <https://orcid.org/0000-0003-2938-5306>

Anhelina Hanzha – PhD in Philology, Senior researcher at the Department of stylistics, language culture and sociolinguistics, Institute of the Ukrainian Language, National Academy of Sciences of Ukraine; Kyiv, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0003-2938-5306>